

Ed.

308. Frumvarp til póstlaga.

(Lagt fyrir Alþingi 1939.)

I. KAFLI

Umönnun og skil póstsendinga.

1. gr.

Póststjórnin veitir viðtöku til flutnings, umönnunar og skila:

- a. *Bréfasendingum* með utanáskrift. Þar til teljast bréf, spjaldbréf, bréfspjöld (einföld og með fyrirframgreiddu svari), verzlunarskjöl, prent, sýnishorn af vöru og blandaðar sendingar (verzlunarskjöl, prent, sýnishorn af vöru eða tvennt af þessum tegundum í sömu umbúðum). Bréf, verzlunarskjöl og prent mega vega allt að 2000 g, sýnishorn af vöru allt að 500 g og blandaðar sendingar allt að 2000 g, ef ekki er í þeim sýnishorn af vöru, annars 500 g. Prentað mál með upphleyptu lettri fyrir blinda menn má vega allt að 7000 g hver sending.
- b. *Böggjum* með áletraðri utanáskrift.
- c. *Skrásettum bréfaþóstsendingum*. Öll þau bréf skulu vera skrásett, sem gjaldgeng mynt er lögð í, handhafaskuldabréf eða aðrar skuldajátningar, sem eru nýtar handhafa, án þess að verðupphæð sé tilgreind. Brot gegn þessu ákvæði varðar sektum, sbr. 22. gr.
- d. *Bréfaþóstsendingum og böggjum með tilgreindu verði* með áletraðri utanáskrift. Tilgreint verð má ekki vera hærra en sannvirði innihaldsins. Fullt verð sendingar þarf ekki að tilgreina, nema beðizt sé talningar, þegar sendingin er látin á póst.
- e. *Póstávisunum*.
- f. *Póstkröfum* á bréfaþóstsendingum og böggjum.
- g. *Póstinnheimtum*.
- h. *Blöðum og tímaritum*, sem menn skrifa sig fyrir. Til blaða og tímarita skal telja sérhvert blað eða rit, sem prentað er eða margfaldað, þegar það á að koma út einu sinni eða oftár á ári í heftum, sem hafa sameiginlegan titil og hvert fyrir sig vegur ekki yfir 500 g.

Póststjórnin setur með reglugerð (sbr. 26. gr.) ákvæði um nánari skilyrði fyrir því, að sendingar þær, sem taldar eru undir liðunum a—h, séu teknar til pósthúsnings, meðal annars um stærð sendinganna, þyngd böggla, hámarksupphæð póstávisana, póstkrafna og póstinnheimtusendinga, svo og gerð eyðublaða og notkun.

2. gr.

Fyrir utan þau störf, sem nefnd eru í 1. gr., hefir póststjórnin heimild til að taka að sér önnur störf, sem samrýmanleg eru ætlunarverki hennar, og gera ákvarðanir, svo sem:

- a. Að ákveða, hve langt frá pósthúsinu staðartaxti megi gilda.
Þó getur staðartaxti eigi gilt fyrir lengri veg en 7 kilometra frá pósthúsi, nema innansveitar sé, og venjulega aðeins fyrir umdæmi hvers einstaks pósthúss, eða fyrir sendingar, sem eigi eru fluttar með pósti út úr pósthúsinu sjálfu. Staðartaxti má þó gilda um pósthúsnings milli Reykjavíkur og Hafnarfjarðar.
- b. Að ákveða, hvort útburður pósthúsnings skuli framkvæmdur á kostnað pósthúsnings á vissum svæðum.
- c. Útburður pósthúsnings með hraðboða.
- d. Blaðaáskriftir, sendingu útgefandarents og póstarítun blaða og tímarita.
- e. Útgáfu ferðapóstávisana.
- f. Pósthúsnings- og pósthúsningsstarfsemi (pósthúsnings).
- g. Staðfestingu á innihaldi pósthúsnings.
- h. Vátryggingu fram yfir áritað verð.
- i. Útgáfu skilríkisspjalda.
- j. Útbýtingu á utanáskriftarlausum sendingum.
- k. Flutning á farþegum og pósthúsglum með bifreiðum.
- l. Að ákveða aukagjald fyrir flutning pósthúsnings loftleiðis.
- m. Innheimtu á opinberum gjöldum, svo sem tollum og afnotagjöldum útvarps.
- n. Sölu greiðslumerkja.

Nánari ákvæði um framkvæmd þessara starfa, svo og gjaldskrá fyrir þau, setur póststjórnin með reglugerð (sbr. 26. gr.).

3. gr.

Með póstum má ekki flytja:

- a. Hluti, sem bannað er að dreifa út, eða hluti, sem að ytra útliti bera með sér eitthvað ólöglegt, ósæmilegt eða móðgandi.
- b. Hluti, sem hættu er búin af að flytja, svo sem hluti, er auðveldlega getur kviknað í viðnúning, loftaðstreymi, þrýsting eða á annan hátt, sprenghætta og ætandi hluti, og hluti, sem sýkingarhætta getur stafað af, svo og daunilla hluti og hluti, sem sérstakir erfiðleikar eru á að flytja vegna þyngdar, lögunar eða ófullnægjandi umbúnaðar. Póststjórninni skal þó heimilt að veita undanþágu fyrir slíka hluti, ef komið er í veg fyrir hættu eða óhagræði af flutningi þeirra eins og frekast er unnt, með sérstökum ráðstöfunum, og ástæður að öðru leyti mæla með flutningnum.
- c. Hluti þá til útlanda, sem bannaður er flutningur á samkvæmt alþjóðasamningum, sem Ísland er aðili að, eða samsamningum við önnur ríki.

Leiki grunur á, að sendingu beri að útiloka frá pósthúsnings, getur póststjórnin krafizt þess, að sendingin sé opnuð í viðurvist póstmanns af sendanda eða viðtakanda, ef svo ber undir. Sé kröfunni ekki sinnt, má póststjórnin neita sendingunni viðtöku eða, sé hún komin í hennar vörslur, fara með hana eins og sendingu, sem eigi verður komið til skila.

Sé þagað um innihald þesskonar sendinga eða rangt frá skýrt, á póststjórnin heimting á bótum frá sendanda fyrir skaða þann, sem kann að hljóta af flutningi sendinganna, auk þess sem sendandi skal látinn sæta sektum samkv. 22. gr., nema þyngri refsing liggja við.

4. gr.

Umönnun og skil póstsendinga, sem getið er um í 1. grein, nær til flutnings þeirra milli pósthúsa, til að safna þeim saman úr bréfaökssum, láta þær í pósthólf, gera aðvart um þær og að bera þær út til viðtakenda á þeim stöðum, þar sem slíku útburði er komið á (sbr. 2. gr. b.).

II. KAFLI

Einkaréttur póststjórnarinnar, þagnarskylda póstmanna, póstleynd m. m.

5. gr.

Póststjórnin hefir með þeim undantekningum, sem nefndar verða í þessari grein, einkarétt til flutnings innanlands og til útlanda á:

1. Lokuðum bréfum, hvert sem innihald þeirra kann að vera.
2. Öðrum lokuðum sendingum, er fullnægja skilyrðum til þess að vera veitt viðtaka í pósti, að svo miklu leyti sem innihald þeirra er ritaðar orðsendingar eða prent útfyllt með skrift.
3. Spjöldum með rituðum orðsendingum eða prentuðum og útfylltum með skrift. Slíkar sendingar, sem koma frá útlöndum og eiga að fara til viðtakenda í landinu eða flytjast áfram í transit yfir íslenskt póstsvaldi eða með íslensku póstskipi, skulu þegar í stað afhentar póststjórninni.
4. Í bæjum, þar sem komið hefir verið á daglegum útburði póstbréfa, má enginn reka það sem atvinnu, að safna saman, flytja eða bera út bréfaþóstsendingar, sem nefndar eru í 1. gr. a., c. og d.

Póstar, fylgdarmenn eða samferðamenn þeirra, yfirmenn, starfsmenn, skipverjar eða farþegar á póstskipum, vagnstjórar eða farþegar á sérleyfisbifreiðum og bifreiðum, sem hafa undanþágu frá sérleyfi, mega ekki flytja sjálfir eða hafa meðferðis utan póststösku sendingar, sem nefndar eru í 1. gr. a. c. og d.

Þó eru þessar undanþágur:

- a. Þegar sendingarnar eru frimerktar samkvæmt töxtum póststjórnarinnar og frimerkin síðan gerð ógild þannig, að póststjórnin verður ekki fyrir neinum tekjumissi, þótt sendingarnar séu sendar utan pósts.
- b. Þegar einhver flytur sendingar fyrir sjálfan sig eða fyrir mann, sem hann er háður.
- c. Útgerðarmenn póstskipa, póstvagna og annara sérleyfisbifreiða og bifreiða með undanþágu frá sérleyfi mega nota þessi flutningatæki sín til þess að flytja bréf og peningasendingar í þágu útgerðarinnar einnar milli stjórnenda og starfsmanna og starfsmanna sín á milli.

Öllum óviðkomandi er óheimilt að nota merki póst- og símamálastjórnarinnar, póstlúður með stjörnu og örvum í gegn og með kórónu yfir.

Sömuleiðis er einstaklingum og stofnunum óheimilt að hengja upp á almanna-færi kassa, er að lit, lögun og gerð eru áberandi líkir bréfaökssum póststjórnarinnar.

6. gr.

- a. Enginn, sem er í þjónustu póststjórnarinnar, má gefa nokkrum óviðkomandi manni neina visbendingu um það, hvernig aðrir noti póstin, né heldur veita neinum tækifæri til þess að útvega sér slíka vitneskju. Eigi má heldur neitt af því, sem látið er á pósti til flutnings, opna né lesa af óviðkomandi mönnum. Þagnarskylda hvílir áfram á viðkomandi, þótt hann fari úr þjónustunni.
- b. Sendingar, sem ekki verður komið til skila, má póststjórnin opna eingöngu í því skyni að komast eftir, hver sendandi sé, svo auðið sé að afhenda honum sendinguna. Skal þetta gert samkvæmt reglum, er póststjórnin setur. Póststjórninni er og heimilt að leyfa opnun sendinga á fyllilega tryggan hátt í öðr-

- og skipshöfn að gera allt, sem í þeirra valdi stendur, til bjargar pósthúsningsnum og koma honum áleiðis til næsta pósthúss.
- g. Neyðist skipstjóri til þess að leita annarar hafnar en þeirrar, er ferðinni var heitið til, skal hann tilkynna pósthúsinu á staðnum, eða ef ekkert pósthús er, lögreglustjóra eða umboðsmanni hans, að hann hafi pósthúsningsnum meðferðis, og fara eftir ráðstöfunum þeim, sem þá kunna að verða gerðar og honum verður frá skýrt.
 - h. Þegar skipstjóri kemur á ákvörðunarstað, skilar hann tafarlaust pósthúsningsnum og bréfaökssum til pósthússins á staðnum.
 - i. Samkvæmt hinni almennu löggjöf um skaðabótaskyldu ber útgerðarmaður eða útgerðarfélag ábyrgð gagnvart pósthúsningsnum á pósthúsningsnum frá því við honum er tekið til útskipunar og þar til hlutaðeigandi pósthús hefir tekið við honum gegn kvittun án athugasemda.

10. gr.

Lofför, sem afgreidd eru úr íslenskri flughöfn, eru skyldug til, eftir áskorun pósthúsningsnum, að taka til flutnings bréfa- og blaðapóst, eftir því sem rúm og burðarmagn leyfir.

11. gr.

Verði landpóstur eða fargögn þau, sem póstur er fluttur með, fyrir slysum á leiðinni, eða þurfi þeir af öðrum ástæðum aðstoðar við til að halda áfram ferð sinni, skal hver og einn skyldur til þess þegar í stað, gegn sanngjarnri borgun, að veita alla þá hjálp og aðstoð, sem hann getur í té látið.

Skyldir eru menn að vikja úr vegi fyrir pósthúsningsnum eða pósthúsningsnum, þegar merki er gefið í hæfilegri fjarlægð.

12. gr.

Pósthúsningsnum greiðir fyrir flutning sendinga þeirra, er hér um ræðir, sanngjarna borgun, miðað við flutningsgjald á öðrum vörum.

IV. KAFLI

Um burðargjöld og aðrar pósthúsningsnum.

13. gr.

Ráðherra sá, er með pósthúsningsnum fer, ákveður í gjaldskrá, að fengnum tillögum pósthúsningsnum og simamálustjóra, ríkisburðargjalði fyrir pósthúsningsnum þær, sem nefndar eru í 1. gr. a—h.

Staðartaxta, burðargjald fyrir innansveitar- og innanbæjarsendingar, ákveður pósthúsningsnum, sbr. 2. gr. a., svo og aukagjald, er taka skal fyrir verðsendingar og böggla, sem eigi hafa farið úr vörzlu pósthúsningsnum, en eiga að sendast lengri veg en utanáskrift segir, eða endursendast til upprunastaðar. Fyrir áfram- eða endursendingu annara sendinga en verðsendinga og böggla skal ekki greiða aukagjald. Fyrir bréf, sem eftir utanáskriftinni eiga aðeins að fara um svæði, sem staðartaxti gildir um, skal þó greiða viðbótargjald, ef bréfið á að fara út fyrir það svæði, og nemur viðbótargjalðið mismun burðargjaldanna, ef bréfið er fullfrimerkt fyrir staðartaxta. Sé slíkt bréf vanfrimerkt eða ófrimerkt, reiknast burðargjalðið samkvæmt ríkistaxta.

Burðargjöld þau, sem ákveðin eru samkvæmt þessari grein, skulu greidd fyrirfram fyrir: skrásett bréf, bréf með tilgreindu verði, böggla, pósthúsningsnum, pósthúsningsnum, tímótökukvittanir, prent, sýnishorn af vörum, verzlunarskjöl, blindraprent, blöð og timarit samkvæmt h-lið 1. gr., bréfsþjöld og bréf, sem eru opin, eða utan á þau ritað, svo að móttakandi getur ráðið af því, hvað þau hafi inni að halda, sendingar til konungs og konungsættingja, sendingar til stjórnarvalda og sveitar- eða bæjarstjórna,

að undanskildum almennum bréfum, sem eru frá öðrum en þessum aðilum, þegar þau eru aðeins umbeðnar eða krafðar skýrslur eða umsagnir og sendandi hefir með eiginhandar undirskrift vottað það á sendingunni.

Sendendur eru skyldir til að greiða eftir á bæði burðargjald, sem af vangá kann að hafa láðst að krefja um, þegar sendingin er póstlögð, svo og burðargjald fyrir þær sendingar, sem eigi eru leystar út af viðtakendum, ef póststjórnin krefst þess.

Samkvæmt samningi við póststjórnina geta viðtakendur fengið sendar til sín óborgaðar bréfasendingar, og sendingar, sem annars eiga að vera fullborgaðar fyrirfram, gegn því að borga undir þær einfalt burðargjald. Póststjórnin getur, þegar svo ber undir, heimtað tryggingu fyrir greiðslu burðargjaldsins.

14. gr.

Gjaldfrjálsar innan hins íslenska póstsvæðis skulu vera allar þær sendingar, sem samkvæmt alþjóðasamningum eru frígengar í alþjóðapóstþjónustunni. Ennfremur allar póst- og símaembættissendingar innan póst- og símastofnunarinnar.

Að öðru leyti er engin undantekning frá burðargjaldsskyldu.

Til þess að borga undir sendingar, sem ríkissjóður endurgreiðir burðargjaldið fyrir eftir reikningi, má nota þjónustufrímerki. Nánari reglur um þetta, svo og um reikningsskilin, skal setja í reglugerð þeirri, sem um getur í 26. gr.

15. gr.

Fyrir störf þau, sem nefnd eru hér á eftir, skal sendandi greiða gjöld, sem póststjórnin ákveður:

fyrir að leggja til lakk til innsiglis á sendingu,

fyrir að setja á merki, sem þörf er á,

fyrir að búa um peningabréf (þar með talið lakk til innsiglis),

fyrir að skrifa utan á sendingu,

fyrir að fylla út fylgibréf eða póstávisun.

Ennfremur er póststjórninni heimilt að ákveða og taka gjöld fyrir að annast, eftir beiðni viðtakanda, leiðréttingu á utanáskrift sendinga til þeirra, er þeir t. d. hafa bústaðaskipti um stundarsakir (í sumardvöl eða frium), og fyrir að geyma böggla fram yfir tilsettan tíma.

16. gr.

Pósthúsin skulu láta sendendum ókeypis í té kvittanir fyrir skrásettum sendingum, sendingum með tilgreindu verði, póstávisunum, póstinnheimtubrífum, sendingum með þjónustufrímerkjum, og fyrir blöðum og tímaritum samkvæmt h-lið 1. greinar.

Kvittanir skulu látnar í té annaðhvort í postkvittunarbækur, sem póststjórnin býr til og eiga að vera til sölu á pósthúsunum fyrir ákveðið verð, sem póststjórnin setur, eða á eyðublöð, sem póststjórnin gefur út.

Sé kvittað í postkvittunarbók, ber sendanda sjálfum að færa sendingarnar inn í hana í rétta dálka. Einnig má krefjast þess af sendanda, að hann fylli sjálfur út kvittanaeyðublað eins og texti þess segir til um.

Séu margar sendingar frá sama sendanda til sama viðtakanda settar á póst samtímis, má póstmaður setja þær allar á sömu kvittun.

Fyrir almenn bréf og aðrar sendingar, sem ekki eru skrásettar eða engin ábyrgð er á, verða eigi heimtaðar kvittanir.

17. gr.

Burðargjald greiðist fyrirfram með því að nota gildandi frímerki, þar í talin álimd og ápentuð almenn frímerki og þjónustufrímerki og ástimplanir frímerkjavéla, sem póststjórnin löggildir.

Burðargjald fyrir blöð og tímarit samkvæmt 1. gr. h. skal greiða í peningum. Sendendum ber sjálfum að frimerkja sendingar sínar.

Póststjórninni er heimilt að búa til eða láta búa til frimerki, spjaldbréf, bréfsþjöld, umslög og því um líkt, með áprentuðum frimerkjum með þeim verðupphæðum, sem hún álitur haganlegt, og skulu þau vera til sölu á öllum pósthúsum.

Ennfremur er póststjórninni heimilt að láta prenta frimerki á umslög og bréfsþjöld, sem búin eru til af einkafyrirtækjum, svo og að stimpla sendingar með frimerkjastimplum fyrir burðargjaldinu eða öðrum stimplum, er sýni, að það sé greitt.

Póststjórnin lætur búa til eyðublöð undir póstávisanir, póströfur, póstinnheimtur, fylgibréf, póstkvittanabækur m. m., og tiltekur verðið á þeim.

Fyrir bréfsþjöld og önnur eyðublöð með áprentuðum frimerkjum er póststjórninni heimilt að bæta við hæfilegu álagi fyrir kostnaði.

Fyrir sölu á frimerkjum og eyðublöðum með áprentuðum frimerkjum greiðast samkvæmt reglum, er póststjórnin setur, 4 af hundraði.

Eyðublöð, sem keypt eru, verða ásamt frimerkjunum fyrir burðargjaldi sendingarinnar eign póststjórnarinnar um leið og þeim er skilað til flutnings, og eiga sendandi og viðtakandi aðeins rétt á að fá afklippingana við þessi eyðublöð.

Öllum er óheimilt að nota í öðrum viðskiptum en póstviðskiptum eyðublöð þau, sem póststjórnin gefur út og selur.

V. KAFLI

Afhending póstsendinga.

18. gr.

Sendandi hefir ráðstöfunarrétt yfir sendingu þeirri, sem hann hefir látið á póst, þangað til henni er skilað til viðtakanda, og getur hann þangað til krafizt þess, að hún sé endursend, afhent öðrum en þeim, sem utanáskriftin segir til um, eða ráðstafað henni á annan hátt.

19. gr.

a. Póstsendingar skal afhenda þeim, sem utanáskriftin segir til um, eða þeim, er viðtakandi hefir gefið umboð til þess að taka við sendingunni.

Um afhendingu póstsendinga til ópersónulegra viðtakenda, svo sem firma, hlutafélaga, stofnana o. s. frv., setur póststjórnin nánari fyrirmæli.

Fyrir afhendingu skrásettra sendinga, sendinga með tilgreindu verði, svo og fyrir útborgaðar póstávisanir, póströfu- og póstinnheimtuávisanir, skal póststjórnin krefjast löggildrar kvittunar.

b. Þessar sendingar má afhenda öðrum en þeim, er utanáskriftin segir til um:

1. Sendingar frá eða til manna, sem eru í fangelsi, skal afhenda eftir því, sem reglugerð fangelsisins mælir fyrir, eða til rannsóknardómarans.
2. Sendingar, sem dómarar eða lögreglustjórar eða önnur yfirvöld, er með sérstökum lögum hafa öðlazzt slíkt vald, úrskurða að skuli afhentar sér, skal afhenda samkvæmt úrskurðunum.
3. Sendingar til manna, sem eiga bú sín undir skiptum, má afhenda skiptaráðendum, að undanteknum almennum bréfum, sem eru árituð „einkabréf“ eða á annan hátt bera með sér, að þau séu einkabréf.
4. Sendingar til ómyndugra má afhenda þeim, sem að lögum hafa foreldra- eða fjárhaldsrétt yfir þeim.
5. Um sendingar þær, sem ekki skal afhenda gegn kvittun, setur póststjórnin nánari reglur um, hvernig megi afhenda þær öðrum en viðtakanda og á hvaða hátt, t. d. láta þær í bréfakassa.

6. Póststjórnin setur einnig reglur um afhendingu sendinga, sem kvittun á að taka fyrir, þegar ekki næst til viðtakanda sjálfs til að gefa kvittunina, vegna einangrunar eða sóttnæmi.
- c. Sendingar til manna, sem látnir eru, skal afhenda þeim, er búin hafa til meðferðar, nema sendandi með sérstakri ráðstöfun eða áritun á sendinguna, t. d. „persónulega“, hafi tilkynnt, að sendingin skuli endursendast.

VI. KAFLI

Um skaðabótaskyldu pósthjónarinnar.

20. gr.

Glatist skrásett bréf í vörzlum pósthjónarinnar, skal greiða sendanda allt að 60 kr. í skaðabætur.

Sé innihaldið glatað að nokkru eða öllu leyti og fullnægt hefir verið nánari skilyrðum, sem pósthjónin setur, má greiða skaðabætur, er samsvari tjóninu. Skaðabæturnar mega þó aldrei fara fram úr 60 krónum.

Glatist bréf með tilgreindu verði eða innihald þess að nokkru eða öllu leyti, meðan það er í vörzlum pósthjónarinnar, bætir pósthjónin skaðann, þó ekki fram yfir það, sem tilgreint var á bréfinu. Hafi innihaldið verið verðskjöl, sem hægt er að ógilda, getur pósthjónin sett það skilyrði fyrir skaðabótageiðslu, að eignarrétturinn að samsvarandi upphæð verðskjalanna sé framseldur henni.

Komist það upp, að verð póstsendingar sé í sviksamlegum tilgangi talið herra en það er í raun og veru, skal engar skaðabætur greiða.

Þegar pósthjónin, póströfur og pósthjónin hafa verið borgaðar pósthjónmanni eftir settum reglum, ber pósthjónin ábyrgð á upphæðum þeirra, og hafi þær verið útborgaðar skökkum viðtakendum og pósthjónin eigi sök á því, skal bæta fjárhæðina að fullu samkvæmt reglum þeim, sem gefnar verða í reglugerð þeirri, sem getur um í 26. gr.

Hafi póströfusingin glatazt eða skaddast, eða þá innihaldið glatazt allt eða eitthvað af því í vörzlum pósthjónarinnar, er eigi hægt að heimta upphæð póströfunnar, en skaðabæturnar verða að ákveðast eftir reglum þeim, sem settar eru í þessari grein um þá tegund sendinga, sem hún telst til.

Sé póströfusing afhent viðtakanda án þess að pósthjónin hafi verið innheimt, hefir sendandi rétt til að heimta, að póströfuingin sé borguð sér af pósthjóninni.

Týnist böggulsending eða skemmist eða glatist eitthvað af innihaldi hennar, meðan hún er í vörzlum pósthjónarinnar, bætir pósthjónin sendanda skaðann, þó ekki fram yfir 1 kr. fyrir hvert ½ kílógramm af þyngd sendingarinnar með umbúðum. En hafi verð verið tilgreint, má heimta skaðabætur eins og fyrr er sagt um bréf með tilgreindu verði.

Sé sending týnd með öllu, skal og borga aftur burðargjald það, sem greitt hefir verið.

Sendingar eru í vörzlum pósthjónarinnar frá því að þeim er veitt viðtaka á pósthúsinu og þar til þær eru afhentar eftir því sem utanáskriftin segir, eða sé staður sá, sem sendingin á að fara til, fyrir utan pósthjónin Íslands, þá þangað til hún er afhent hlutaðeigandi pósthjónin erlendis til frekari fyrirgreiðslu. Glatist pósthjónin eða skemmist á erlendu pósthjónin, er pósthjóninni skylt að bæta sendanda skaðann eftir því sem alþjóðasamningar segja, eða sérsamningar þeir, sem gerðir hafa verið við hlutaðeigandi land.

Skaðabætur greiðast ekki:

- a. Þegar skaðinn kemur eingöngu af eðli þess, sem sent er, eða orsakast af illum umbúðum.
- b. Þegar sending hefir eigi skaddast að utan á umbúðum eða innsigli, svo að

Því verði kennt um, að sendingin sjálf hafi skemmt eða aflagast; þó skal bæta þann skaða, sem verður á peningum og verðbréfum, hvort sem umbúðir eða innsigli eru ósködduð eða ekki, ef það fé var talið á pósthúsinu, þegar því var skilað þar.

- c. Þegar skaðinn stafar af óviðráðanlegum atburðum, hernaði eða borgara-styrjöld (vis major).

Ráðherra getur gert undantekning frá þessu ákvæði með reglugerð.

Bætur þær, sem pósthjóninn á að gjalda, eftir því sem nú er sagt, ná aðeins til verðs þess hlutar, sem glatazt hefir, eða þeirrar rýrnunar, sem hinir skemmdu munir hafa orðið fyrir, en eigi skal bæta ábata- eða afnotamissi eða peninga-verðfall eða yfir höfuð neinar óbeinar afleiðingar skaðans, og skal eigi skylt að greiða bæturnar fyrr en 6 mánuðir eru liðnir frá því að pósthjóninn fékk tilkynningu um vanskilin.

Bæturnar greiðast viðtakanda, þegar hann tekur við sendingunni, annars sendanda.

Pósthjóninn er ekki skyldug til að greiða skaðabætur fyrir týndar sendingar eða peningaupphæðir, sem ekki er hægt að sýna póstkvittun fyrir, nema það komi í ljós af bókum pósthjónarinnar eða sannist á annan óyggjandi hátt, að sendingin hafi verið látin á póst.

Fyrir aðrar sendingar en þær, sem taldar eru í þessari grein, skal engar skaðabætur greiða.

21. gr.

Skylda til greiðslu skaðabóta fellur burtu, ef þeirra er eigi krafizt hjá pósthjóninni eða pósthúsi innan árs frá því, er sendingin var látin á póstin eða peningaupphæðin innborguð.

VII. KAFLI

Um brot gegn pósthjónunum.

22. gr.

Brot gegn ákvæðum 3., 5., 8., 9., 10. og 11. greinar varða sektum frá 5 til 500 kr., nema þyngri refsing liggir við samkvæmt öðrum lögum.

Fyrir brot á 5. gr., um einkarétt pósthjónarinnar, skal auk sekta greiða venjulegt burðargjald fyrir hverja sendingu, sem flutt hefir verið ólöglega.

Þegar ákveða skal sekt á hendur sendanda, kemur mjög til greina, hvort hann sjálfur eða sá, sem flutti sendinguna, er í þjónustu pósthjónarinnar.

Valdi misferli af hálfu þeirra, sem annast pósthjónninga á landi eða sjó, pósthjóninni ábyrgðar til skaðabóta, skal hlutaðeigandi auk sektarinnar endurgjalda henni skaðabætur þær, sem hún á að inna af hendi.

Embættismenn eða sýslunarmenn, sem baka ríkissjóði meiri útgjöld fyrir burðargjald en þeim ber, skulu sæta 5 til 500 kr. sektum.

Fyrir brot gegn ákvæðum 1. greinar c skal greiða sekt, er sé fimmtungur af verði því, er leynt er, þó ekki yfir 20 krónur.

23. gr.

Pósthjóninn ákveður sektir samkvæmt 22. gr., nema hún æski þess, að dómur gangi um málið án úrskurðar af hennar hálfu.

Fyrir brot á ákvæðum 5. greinar má ákveða sektina eftir atvikum á hendur sendanda eða þeim, sem flutt hefir sendinguna, eða þeim báðum.

Ef maður vill eigi una sekt, er pósthjóninn hefir úrskurðað honum að greiða, getur hann krafizt innan hálf mánaðar frá því að honum var birtur úrskurðurinn, að málið gangi til dómstólanna, og skal þá fara með það að hætti opinberra mála.

Póststjórninni er heimilt, ef ástæður mæla með, í einstökum tilfellum, að færa ofangreindar sektir niður eða gefa þær upp með öllu.

Ofangreindar sektir má fimmfalda þegar miklar sakir eru, auk þess sem pósthjónninni er heimilt að útiloka hlutaðeigendur frá póstsambandi um óákveðinn tíma, þannig að hvorki séu fluttar til þeirra póstsendingar eða frá þeim meðan sá tími stendur yfir.

Á sama hátt skal og pósthjónninni heimilt að svipta menn póstsambandi, er gera sig seka í megnun vanskilum gagnvart henni.

Allar sektir og undandregið burðargjald renna í pósthjóð.

VIII. KAFLI

Ýmisleg ákvæði.

24. gr.

Pósthjónningar þær, sem eigi er hægt að skila viðtakanda né endursenda sendanda, skal selja pósthjóði í hag, og setur pósthjónnaráðherra um það nánari fyrir-mæli. Segi réttur eigandi til sín innan 3 mánaða, eftir að salan hefir farið fram, fær hann andvirðið vaxtalaust að frádregnum kostnaði.

Þegar greiða skal sekt, burðargjald eða skaðabætur út af einhverjum hlut, sem er í vörzlum pósthjónnarinnar, er henni heimilt að halda honum eftir, eða því, sem hann hefir inni að halda, unz borgað er, og verði eigi borgað, að ráða með öllu yfir hlutnum, eða því, sem hann hefir inni að halda.

25. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að gera undanþágur frá ákvæðum þessara laga um innanríkisendingar, ef ákvæði um slíka undanþágu er tekið upp í alþjóðapósthjónn-samninga eða sérsamninga, sem Ísland hefir undirskrifað.

26. gr.

Reglugerðir um framkvæmd á lögum þessum setur pósthjónnin eftir þörfum.

27. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin pósthjónn, nr. 5 7. maí 1921, og seinni lagaákvæði í sambandi við þau í lögum nr. 3 27. marz 1925, nr. 29 23. júní 1932 og nr. 89 26. apríl 1935, og ennfremur sérhver önnur ákvæði, sem koma í bága við reglur þær, sem settar eru í þessum lögum og ekki byggjast á samningi, sem Ísland er aðili að.

Greinargerð.

Núgildandi pósthjónn eru frá 7. maí 1921 að mestu leyti, og eru þannig tilkomin að texta pósthjónn næstu á undan frá 16. nóv. 1907, ásamt síðari breytingum við hann, sem sé lögum nr. 22 2. nóv. 1914, lögum nr. 64 28. nóv. 1919, lögum nr. 19 18. maí 1920 og lögum nr. 5 7. maí 1921, var steipt saman í eina heild og gefin út sem pósthjónn þau, er nú gilda. Við lögin hafa síðan verið gerðar nokkrar breytingar, með lögum nr. 3 27. marz 1925 (um burðargjald undir pósthjónn, pósthjónn-heimtur, skaðabætur o. fl.), lögum nr. 29 23. júní 1932 (breytingar á 1. málsgrein 2. gr. laganna, 4. gr., 6. gr., 11., 12. og 13. gr.) og lögum nr. 86 3. maí 1935 (breyting á blaðaburðargjaldi).

Með lögum nr. 40 14. júní 1929, um stjónn pósthjónn og símamála, var 1. gr. pósthjónn laganna frá 1921 numin úr gildi og byrja því núgildandi lög á 2. gr. þeirra laga.

Það er því hvorttveggja, að lögin, eins og þau nú eru, eru allóaðgengileg fyrir almenning og jafnvel pósthjónn líka, og að í þeim kennir nokkurs ósamræmis í orðavali og skilgreiningu hugtaka, sem næsta eðlilegt er, þar sem stofninn er

alla leið frá 1872 (Tilskipun um póstmál á Íslandi). Þá er einnig þess að gæta, að með ári hverju, sem liður, hefir póststjórnin fengið æ fleiri viðfangsefni, sem að nokkru leyti hafa verið ákveðin með reglugerðarákvæðum, en sum hvergi. Framkvæmd ýmsra starfsgreina póstsins hefir ekki heldur orðið haldið innan ramma laganna, nema þá til örðugleika fyrir almenning, og má þar sérstaklega tilnefna ákvæðin um landburðargjald undir böggla.

Þar eð fyrir liggur að semja á ný og gefa út Leiðarvísi fyrir póstafréttendur og Reglugerð um notkun pósta, þótti póststjórninni nauðsyn bera til þess að ganga fyrst frá póstlögnum, og var þá annað tveggja, að prenta þau upp eins og þau liggja fyrir eða steypa þau um og þá, að eins miklu leyti og hægt er, í samræmi við póstlöggjöf annara landa, einkum Norðurlanda. Að því ráði hefir verið horfið og frumvarp þetta samið.

Um frumvarpið í heild og einstakar greinar þess skal þetta tekið fram:

Ákvæði um stjórn póstmálanna eru ekki tekin upp í lögin, en um það gilda nú sérstök lög, nr. 8 9. jan. 1935. Lögnum er skipt í kafla eins og í nügildandi póstlögum, og er efninu raðað niður þannig, að hver kafli sé heild út af fyrir sig.

- I. kafli. Umönnun og skil póstsendinga.
- II. — Einkaréttur póststjórnarinnar, þagnarskylda póstmanna, póstleynd.
- III. — Póstferðir og póstflutningar.
- IV. — Burðargjöld og aðrar póstgreiðslur.
- V. — Afhending póstsendinga.
- VI. — Skaðabótaskylda póststjórnarinnar.
- VII. — Brot gegn póstlögnum.
- VIII. — Ýmisleg ákvæði.

Fyrsti kafli nügildandi póstlaga hét: „Um stjórn póstmála“ og náði aðeins yfir 1. greinina, en hún var felld úr gildi 1929 með lögum um stjórn póst- og síma-mála, en nú gilda um það nýrri lög, frá 1935. Er því fyrirsögninni breytt í samræmi við það.

1. gr. er núverandi 2. gr. póstlaganna nokkuð breytt. Helztu breytingar eru þessar: a. „Lausum bréfum“ er breytt í „bréfaþóstsendingar“ og svo nánari skilgreining á því, hvað í því felst samkvæmt skilgreiningu alþjóðapóstsamningsins. Upp í liðinn er tekið verzlunarskjöl (sem nú eru aðeins leyfð í viðskiptum við útlönd og innsveitis), blandaðar sendingar (verzlunarskjöl, prent og sýnishorn) og blindraprent. Þar sem Ísland leyfir þessar sendingategundir í viðskiptum við útlönd, virðist með öllu ástæðulaust að leyfa þær ekki einnig í innanlandsviðskiptum. Þá er bætt við einum lið, skrásettum bréfaþóstsendingum, og tekið fram, hvenær skylda sé að hafa slíkar sendingar skrásettar.

2. gr. er núverandi 6. grein (sbr. lög nr. 29/1932) örlítið breytt og seinni málsgrein 4. gr. (sbr. lög nr. 29/1932). Eru í þessari grein talin upp þau störf, sem póststjórninni veitist heimild til að taka að sér. Eru sum þeirra þegar ákveðin í nügildandi lögum (lög nr. 29/1932), en síðan hafa fleiri bætt við, svo sem blaðaáskriftir og flutningur útgefendaprents.

3. gr. er núverandi 5. gr., nokkuð aukin í samræmi við tilsvarendi fyrirmæli annara Norðurlanda.

4. gr. er samhljóða fyrri málsgrein nügildandi 4. gr. (lög nr. 29/1932), en þó lítið eitt vikið við.

5. og 6. gr. II. kafli um einkarétt póststjórnarinnar, þagnarskyldu póstmanna, póstleynd m. m. er nýr. Eru teknar upp í hann nügildandi 3. gr. í I. kafla og síðasta málsgrein 24. gr. í VI. kafla. Báðar greinar þessa kafla eru nokkuð auknar til samræmis við tilsvarendi ákvæði í nágrannalöndunum.

7. til 12. gr. III. kafli um póstferðir og póstflutning svarar til II. kafla í nügildandi lögum. Ákvæði 8. og 9. greina nügildandi laga eru gerð nokkru fyllri en þau eru nú. Þá er sett inn ný grein, 10. gr., um skyldu loftfara, er láta úr íslenskri flughöfn, til að taka til flutnings bréfa- og blaðapóst eftir því sem þeim er fært, og er

það í samræmi við pósthöggjöf Dana. Ennfremur eru síðustu málsgreinar núgildandi 8. og 9. greinar settar saman í nýja grein, er verður 12. gr.

13. til 17. gr. IV. kafli um burðargjald og aðrar pósthöggjöf svarar til III. kafla núgildandi laga. Í stað þess að taka burðargjaldsákvæðin upp í sjálf lögin eins og áður var, er hér ætlað til, að ráðherra, að fengnum tillögum póst- og símamálastjóra, setji gjaldskrá um burðargjöld þau, sem nefnd eru í 11. og 12. gr. núgildandi laga, en um staðartaxta og önnur gjöld samkv. 2. gr. þessa frumvarps gilda sömu reglur og nú, þ. e. að póststjórnin ákveði þessi gjöld.

Með tilliti til hinnar tíðu röskunar, sem nú er á gengi íslenzkrar myntar, verður að teljast nauðsynlegt og eðlilegt, að ráðherra ákveði burðargjöldin í gjaldskrá, er hann setur, enda í fullu samræmi við símagjöld, sem ráðherra ákveður á hverjum tíma. Þetta gat ráðherra einnig gert samkv. 29. gr. gildandi pósthaga og virðist því engin ástæða til að taka gjaldskrána upp í sjálf lög.

14. gr. svarar til 14. gr. í núgildandi lögum. Eru upp í þessa grein tekin ákvæði um, hverjar sendingar skuli vera gjaldfrjálsar og er þar fylgt ákvæðum alþjóðapóstsamningsins og hliðstæðri höggjöf Norðurlanda.

15. gr. svarar til núgildandi 15. greinar. Fellt er úr ákvæði 15. gr. stafl. a., að láta greiða sérstaklega fyrir kvittun fyrir sendingu, sem látin er á póst. Í alþjóðapóstsamningnum er beint tekið fram, að kvittanir fyrir ábyrgðar- og verðsendingum skuli látnar í té ókeypis, og er þá óviðkunnanlegt að hafa þetta í ákvæðum um innanlandssendingar eingöngu, enda skiptir það litlu máli.

Gjöld þau, sem nefnd eru í núgildandi 15. gr., eru numin burtu samkv. ákvæðum 13. gr.

Upp í greinina er tekin heimild fyrir póststjórnina til þess að annast um leiðréttingu á utanáskrift á sendingum til manna, sem hafa bústaðaskipti um stundarsakir (í sumarbústöðum eða í frium), svo og fyrir að geyma böggulsendingar fram yfir tilsettan tíma.

16. grein svarar til a-liðs núgildandi 15. greinar og er hún nokkru fyllri en núgildandi ákvæði.

17. grein er núgildandi 13. grein aukin (sbr. lög nr. 29 1932).

18. og 19. gr. V. kafli um afhendingu póstsendinga er tekinn upp úr 25. gr. í VI. kafla gildandi pósthaga og allmjög aukinn. Þykir rétt, að ákvæði um afhendingu póstsendinga séu eins skýr og frekast má verða og þau því höfð í sérstökum kafla út af fyrir sig. Fyrri grein þessa kafla, 18. gr., kveður á um ráðstöfunarrétt sendanda yfir sendingunni.

19. gr. kveður á um, hverjum skuli afhenda póstsendingar, og er hún að mestu sniðin eftir höggjöf Dana um þessi efni.

20. og 21. gr. VI. kafli um skaðabótaskyldu póststjórnarinnar svarar til IV. kafla í gildandi lögum og þarf ekki nánari skýringar.

22. og 23. gr. VII. kafli um brot gegn pósthöggunum svarar til V. kafla í gildandi lögum um sama efni. Ákvæði 18., 19., 20. og 21. gr. gildandi laga eru dregin saman í eina gr., 22. gr. Ákvæði 22. gr. og 23. gr. gildandi laga eru einnig sett í eina grein. Fellt er burtu ákvæði í 23. gr. um að sektir í 18.—20. gr. falli til þess, sem ljóstrar brotunum upp.

VIII. kafli um ýmisleg ákvæði svarar til VI. kafla í gildandi lögum. Er í þennan kafla bætt við einni nýrri grein, 25. gr., um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að gera undanþágu frá ákvæðum þessara laga um innanríkisendingar, ef ákvæði um slíka undanþágu kynni að verða tekið upp í alþjóðapóstsamninginn eða sérsamninga, sem Ísland er aðili að.

Aðrar greinar þessa kafla þarfnast ekki skýringa.